ABC THE MOST INFLUENTIAL & WIDELY ACCLAIMED SINDHI DAILY OF PAKISTAN
هڪ ئي وقت ڪراچيءَ ۾ حيدرآباد مان شايع ٿيندڙ قديم سنڌي اخبار
THE DAILY IBRAT Hyderabad
روزاني عبرت حيدرآباد
68 Years 1958 - 2025
Regd. NO-2430-13
Hyd: Ph: 2728703-4, 2728571-2, Fax: 2781879, 2784300 - Isld Ph: 2823277
Karachi Ph: 2272030-7 - 4538862-3 - Fax: 2272038-9 - 4543839 - 2639492- Lahore: Ph: 5854047-8
سال (94) اربع 21 جنوري 2026ع 30 پهرين شمبان المعظم 1447ھ صفحا 6 - ملهه 30 ويهه شمارو (159)
website: www.dailyibrat.com Email: ibrat@yahoo.com, ibratmarketing@yahoo.com

فائا ۾ حڪومت جي سرپرستيءَ هيٺ سيڪيورٽي فورسز جو آپريشن جاري رکڻ جو اعلان، ڏهشتگردن جو مڪمل خاتمو آڻيبو: وزير دفاع

18هين ترميم ڊرڪو ٿابت ٿي، سمورا اختيار صوبائي حڪومت ڏانهن منتقل ڪيا ويا آهن: وفاقي حڪومت

اڀرندڙ جي حڪومت کي ڏهشتگردن خلاف ڪارروائي جو مڪمل ڪنٽرول ته پنهنجي ماڻڻ پوندو ليڪي ٻڌيو. سيڪريٽري فيرسٽ لاءِ آپريشن ڪري رهي آهي جتي ڏهشتگرد موجود آهن اتفاق راءِ آهو ته لوڪل گورنمينٽ کي اختيار ڏنا ويڙهن. ڪراچيءَ ۾ پريس آڏيل پاڻجاڻ ڪائهه. جي ڪهڙ ڪن تا ته اختيار هيڻين سطح تي منتقل ڪا ويڙهن جيستائين عوام ۽ ان اختيار منتقل نه ڪنڊلسين تيستائين هي ليول ته. ڪمزور ٿيندا رهندا

بقایا 1 ڈرائیورمطر

جی تیوھین کھی سرحد پار دشمن می آواز سان آواز ماریو جی ڈوہ کی خیبرپختونخواھ کے دھشتگرڈی منصوبن کوٹیسنیٹ 34 ڈاڑھی رکھڻ پنجاب یونیورسٹیءَ مھاڀارت جی ڈاڑھی ڪاليج يونيورسٹيءَ بھاولپور جي ڊاڪٽريٽ يونيورسٹيءَ پاڻ ڪھڙي ڪاليج يونيورسٹيءَ بھاولپور جي ڊاڪٽريٽ يونيورسٹيءَ جي ڊاڪٽريٽ يونيورسٹيءَ جي ڊاڪٽريٽ يونيورسٹيءَ

ايڈيٹوريل

روزاني عبرت

قانونسازي سان سماجي تحفظ ۽ تعليمي بهتري وارا قدم صفحو 4

سرمد منصور صفحو 4

گل پلازه شاپنگ مال ۾ باهه:

شڪر گذاري جو فلسفو صفحو 4

عبدالله عثمان مورائي

پروفيسر ساجده چنا صفحو 4

وطن جو سچو سپوت هيمون کالاڻي!

وفاقي وزير اورنگزيب خان ڪچي ۽ وفاقي سيڪريٽري اسد الرحمان گيلاني طوفان سنڊالاڄي جو دورو

وائيس چانسلر ڊاڪٽر فتح محمد مري ۽ ڊائريڪٽر ڊاڪٽر فياض لطيف سان ملاقات، ادبي خزاني جي ڪاڻ

چاهڪوئن: وائس چانسلر ڊاڪٽر فتح محمد مري ۽ ڊائريڪٽر ڊاڪٽر فياض لطيف سان ملاقات ڪري رهيا آهن

زيسرچ لائبريري ۽ تاريخي ٽوڙي ناياب ڪتابي ۽ قلمي مواد موجود آهي، جنهن کي ڊجي تمار ڪيڏو مٿاڇرو ڪم ٿيڻو آهي. ڊائريڪٽر اورنگزيب خان ڪچي

اوري جو مقصد پاڪستان جي سڀني ثقافتي اڻ ڳڻيل ورثي کي هڪجاءِ سان ڳنڍڻ ۽ انهن جي ترقي لاءِ پنهنجو ڪم ممڪن سهڪار ڪرڻ آهي

هتي ڊائريڪٽر جي حيثيت ۾ ڪم ڪندي ترقي ۽ مالي سڪهن سان ان کي مقصد تحت ان جي سڀ محڪمي ثقافتي ادارن جو دورو ڪرڻ رهيا آهيون ان موقعي تي سندن يونيورسٽيءَ جي رائيس چانسلر پروفيسر ڊاڪٽر فتح محمد مري ۽ وفاقي سيڪريٽري جي سنڊ يونيورسٽيءَ جي آءِ ٽي پليڪار ڪندي اميد ظاهر ڪئي ته سندن دورو سنڊ يونيورسٽيءَ جي ڪم آڻيندڙ سنڊالاڄي لاءِ ڪهڙن طريقن ڪايلاند ثابت ٿيندو. رائيس چانسلر پروفيسر ڊاڪٽر فتح محمد مري ۽ وفاقي ڪابي جي وفاقي وزير طوفان اسلام ۽ ٻئي اعليٰ آفيسرن جي اسلام آباد ۾ سنڊالاڄي جي اسلام آباد ۾ قومي سطح تي سنڊ جي محڪمي ثقافتي ادارن جي ڪم ڪار ۽ ترقي جي ممڪن سڀني رستن تي ويچار ڪيو ويو. ان موقعي تي سنڊالاڄي جي ڪتابن جي ڇپائي ۽ ڊجيٽل ڪرڻ جي حوالي سان ڳالهه ٻولهه ٿي. ان موقعي تي سنڊالاڄي جي ڊائريڪٽر ڊاڪٽر فياض لطيف ۽ رائيس چانسلر جي ڪوآرڊينيٽر آدرو آهي جنهن ڪتابن جي ڇپائي ۽ ڊجيٽل ڪرڻ جي حوالي سان ڳالهه ٻولهه ڪئ

The largest circulated amongst regional dailies of Pakistan
متحدہ عرب امارات پر قیمت 2 درھم - سعودی عرب پر 2 ریال
ABC CERTIFIED
ایڈیٹر انچیف و پبلشر: قاضی اسد عابد
عبرت
ہی بامبر پرنٹر ناصر حمل سوسو پبلیر پرنٹر مل چوبیلی عبرت گروپ آف پبلیکیشنز
ہی بحث عبرت بلڈنگ گلی خواجگانہ ملل چوبیلی عبرت گروپ آف پبلیکیشنز رکنگ ایڈیٹر
Hyd. Ph: 2728703-4, 2728571-2 Fax: 2781879, 2784300 Isld. Ph: 2823277
Khi. Ph: 4538862-3, 2639617 Fax: 4543839-2639492, Lhr. Ph: 7236191
Reach us at www.dailyibrat.com, E-mail: ibratg@yahoo.com, ibrat@hydwol.com.pk

اربع 21 جنوري 2026ع

قانونسازي سان سماجي تحفظ ۽ تعليمي بهتري وارا قدم

سينيٽ تازو ڪجھ اھم قانونسازي ڪئي منظور ڪندي ملڪ جي سماجي ۽ تعليمي نظام کي مضبوط ڪرڻ لاءِ قدم کنيا آھن انھن ۾ جادو ڦيٽن جي سرگرمين کي روڪڻ، تعليمي نصاب کي بهتر ڪرڻ انساني اسڪيلنگ جي خاتمي ۽ ميڊيڪل ۽ سول سوسنس جي ترميم شامل آھي، جيڪي ملڪ ۾ قانون ۽ سماجي بهبود کي وڌيڪ لاءِ اھم قانوني پيش رفت تعريفڻ آھن. سينيٽ جي اجلاس ۾ سپ کان اھم قانوني پيش رفت تعزيرات پاڪستان ۾ ترميمن شق "297 الف" جي شموليت آھي جيڪا خاص طور تي جادو ڦيٽن جي سرگرمين کي روڪڻ لاءِ آھي. موجوده دور ۾، جادو ڦيٽن جھڙيون سرگرمينون نہ صرف مالي نقصان پھچائين ٿيون پر ماڻھن جي نفسياتي ۽ سماجي زندگيءَ تي به اثرانداز ٿين ٿيون. نئين قانون مطابق جيڪو به شخص جادو ٽوٽڪا ڪندو يا ان جي تشهير ڪندو ڪيس "6 مهينن کان 7 سال تائين قيد ۽ 10 لک روپين تائين ڏنڊ" لڳي سگھي ٿو. هي قانون سماجي تحفظ کي يقيني بڻائڻ لاءِ اھم آھي. جادو ڦيٽن تي يقين رکڻ وارا ماڻھو اڪثر ڏوڪيبازي، جسماني نقصان ۽ نفسياتي ڏک جو شڪار ٿين ٿا. اھڙي قانونسازي سان سماج کي وڌيڪ بيغير مالي ٿو ڏ اھڙين سرگرمين برداشت نٿا ڪيون ويندڙن ۽ قانوني ڪارروائي انھن ماڻھن لاءِ موجود هوندي. جيڪي بين ڪي نقصان پھچائيندا ٿا. ان کان علاوه سينيٽ ۾ "وفاقي نصاب ۽ نصابي ڪتابن جي بهتريءَ" لاءِ به هڪ بل منظور ڪيو ويو. هي بل سينيٽر عيني مري پاران پيش ڪيو ويو جنهن جو مقصد تعليمي نصاب کي جديد دور جي ضرورتن مطابق بهتر بنائڻ ۽ شاگرد تي علمي ۽ اخلاقي شعور وڌائڻ آهي. نصاب جي بهتريءَ سان نہ صرف تعليمي معيار بلند ٿيندو پر نوجوان نسل جي فڪري، علمي ۽ سماجي تربيت پڻ مضبوط ٿيندي.

سينيٽ ۾ انساني اسڪيلنگ جي روڪٿام وارو ترميمي بل پڻ متفقه طور تي منظور ڪيو ويو جيڪو ملڪ ۾ انساني حقن جي حفاظت کي يقيني بڻائڻ ۾ مدد ڪندو. انساني اسڪيلنگ خلاف قانون مضبوط ٿيڻ سان قانون نافذ ڪندڙ ادارن کي وڌيڪ اختياراتي ڪارروائي جو موقعو ملندو ۽ ماڻهن ٽيل ماڻهن کي تحفظ حاصل ٿيندو. ان کان علاوه، پاڪستان ميڊيڪل ۽ ڊينٽل ڪائونسل ۽ ترميم، سول سوسنس بل 2024 ۽ پين قانوني ترميمن سميت "ڪل 9 بل متفقه طور تي منظور" ڪيا ويا. ان سان ظاهر ٿئي ٿو تہ سينيٽ جون ڪوششون نہ صرف قانوني نظام کي مضبوط ڪرڻ لاءِ اھم آھن پر سماجي فلاح، تعليمي معيار ۽ انساني تحفظ کي يقيني بڻائڻ لاءِ به اھن. اجلاس ۾ ست نوان بل وڌيڪ غور لاءِ لاڳاپيل قائمه ڪميٽين ڪي مرڪزيا ويا. انهن بلن ۾ ڪجھ پراثيويٽ ميمبر ڊي نيز پيش ڪيل بل شامل آھن. ان ۾ ظاھر ٿئي ٿو تہ قانونسازي جو عمل مسلسل جاري آھي ۽ حڪومت ۽ اپوزيشن گڏجي قانون کي وڌيڪ مؤثر بڻائڻ لاءِ ڪم ڪري رهيا آھن.

هي قانونسازي سماجي، تعليمي ۽ قانوني شعور کي وڌائڻ لاءِ اھم قدم آھي. جادو ٽوڻن کي قانوني حدن ۾ آڻڻ سان معاشرتي انصاف کي تحفظ ملندو. نصاب جي بهتريءَ سان نوجوان نسل کي علمي ۽ اخلاقي تربيت ملي سگھندي ۽ انساني اسڪيلنگ خلاف ڪارروائيءَ سان ملڪ ۾ انساني حقن جي حفاظت مضبوط ٿيندي. سينيٽ جي هن قدمن مان اھو واضح ٿئي ٿو تہ پاڪستان ۾ قانون سازي ادارا سماج جي بهبود، تعليمي ترقي ۽ قانون جي عملداريءَ کي يقيني بڻائڻ لاءِ سنجيده آھن عوام کي به گھرجي تہ انھن قانونن جي حمايت ڪن ۽ سماج ۽ منفي سرگرمين کان بچاءُ لاءِ شعور وڌائن. اسان جي خيال ۾ هن ترميم سان گڏوگڏ حڪومت کي اھا مهم پڻ هلائڻ گھرجي تہ اسان جي لوڪل تنزي قومي چشمن تي جيڪي وڏا هلايا وڃن ٿا، انھن ۾ اخلاقي پهلوءَ کي نمايان ڪري ڪيئن ڪيو وڃي، خاص ڪري اھڙن ٻارن ۾ جيڪي مياسچي ڪان پاسو ڪيو وڃي. جيڪي اھڙن منفي خيالن کي ڦهلجڻ نہ ڏين ٿا. ڇو تہ ماضيءَ ۾ ڪيترن ئي چشمن تي جادو ڦيٽن تنزي جن پوءِ ڪيڏو وڏا پروگرام لاڳيتو هلايا ويندا هُئا، جنهن سان پوندڪي ماڻهن جي ڪاروبار کي تقويت ملي ۽ ماڻهو خاص ڪري عورتون ڪيترن ڏي ذهني مريض جو شڪار ٿيڻ. آڻ لاءِ ضروري آهي تہ قانونسازيءَ سان گڏوگڏ آن جي عمل کي به يقيني بڻايو وڃي تہ جيئن معاشري کي منفي اثرن کان محفوظ رکي سگھجي.

وطن کو سچو سپوت هيمون کالاٹي!

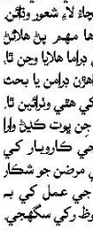

جڏهن انگريزن ڏکڻ ايشيا تي قبضو ڪيو تڏهن ڏرتيءَ جا اصليءَ وارا ڏاڍي ڏاڍي جي حصول لاءِ ڪوششون ڪرڻ لڳا. انهن مسلح ويڙهه سان گڏ آئيني ڪوششون پڻ ڪيون. ڪليل هندستان جي هر حصي مان بغاوت جا شعلا انگريز سامراج خلاف اٿيا، جنهن کي انگريزن اڌميءَ وڌت جي جديد هٿياربن جي زور تي ڪچلي ڇڏيو پرپور ڪوشش ڪئي. 1857ع جي جنگ آزاديءَ ۾ هيتوڻيڪ هندن جي بن وڏين قومن هندو ۽ مسلمانن ڪاوڙ جي خلاف وڙهڻ ۽ هزارين جانثار وطن جي آزاديءَ واري جنگ ۾ شهيد ٿيا. اھڙي خوني راند هندن جي نوجوانن جي آزاديءَ جي جذبي ۽ وطن جي عشق کي اجاگر ۽ پوريءَ سامراج سان هتان جا ٻرڌا ۽ جوڌا مهاڏو اٽڪائيندا رهيا. انهيءَ دور ۾ آئيني مسئلا جا حل ڳولڻ لاءِ آئيني ڪوششون ڪيون ۽ انهن ليڊر پيدا ٿيا، جن نوجوانن جي حقيقي آزاديءَ لاءِ جنگ لڙي. انهن ليڊرن ۾ هيتوڻيڪ هندن جي بن وڏين سياسي غرب ۽ غصي کي ڏوڪي ڇڏيو ۽ پوءِ به عالمي ڪئنوس تي خطي ۽ ان ماضيءَ جيتن عظيم هٿياربندن پيدا ٿيا، اھڙا هٿياربند جن مهاڀاري جنگين ۾ آڪين سان مشاهدو ڪيو. انگريزن 1843ع ۾ سنڌ فتح ڪري سنڌ کي بمبئيءَ سان ملائي ڇڏيو جنهن ڪري بعد ۾ 1935ع ۾ جڏهن آئيني ايڪٽ مطابق 1936ع ۾ بمبئيءَ کان الڳ ڪيو ويو سنڌ جي جڏهن هر ٻاريءَ ملهاڻيو آهي، هيمون ڪالاڻيءَ جو شهادت آنهيءَ جو عظيم مثال آهي، سکر جو هڪ ٻهادر نڊيڙي عسر وارو آزاديءَ واري جدوجهد جو شهيد آهي، جنهن وطن جي آزاديءَ خاطر پنهنجي جان جو نظرانو پيش ڪيو.

مارچ 1923ع ۾ اڄ پراڻي سکر ۾ پيسو مل ڪالاڻيءَ جي گھر ۾ سندس جنم ٿيو سندس والد ڪنڊو مل ڪالاڻي هو هيمون ڪالاڻيءَ جو اصل نالو راڻي هيمن هو، ڪيس پيار سان "هيمون" سڏيندا هُئا.

ڇڏهن سمورين هندستان ۾ آزاديءَ لاءِ ويڙهه جاري هئي ۽ ان وقت جا سوريما پنهنجي ڏرتيءَ ماءُ جي آڇيچ لاءِ جانين ڏيڻ لاءِ تيار هُئا. ڇڏهن سکر ۾ به ڪيترا نوجوان آزاديءَ جي جنگ ۾ شامل ٿيا. هيمون ڪالاڻي به انهن مان هڪ هو. هو ڏهن سالن جو هو جڏهن هو پهريون دفعو "سول نافرماني تحريڪ" ۾ شامل ٿيو. هن ڪانگريس جي ڪارڪنن سان گڏ ڪپڙي جي دڪانن جي سامهون بيهي ڌرڻا ڏنا ۽ ڪپڙو وڪڻڻ کان روڪيو. هن ڪيترائي ڀيرا جيل پڻ ڪاٽي آيو. هن ڪيترن ئي ڏاڪا ڪيا جن ۾ ڪنڊيارو ريل ڦاڙڻ، ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال ۽ ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال ۽ ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال شامل آهن. هن 1942ع ۾ "هندستان ڇڏو" تحريڪ ۾ حصو ورتو. هيمون ڪالاڻي ۽ سندس ساٿين ريل ڦاڙڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ ريل جي پٽڙي کي ڪٽي ڇڏيو. هن کي گرفتار ڪري 3 سال قيد جي سزا ڏني وئي. هن کي حيدرآباد جيل ۾ رکيو ويو. هن 1945ع ۾ ڪانگريس جي ٽڪيٽ تي ڪراچي ميونسپل ڪارپوريشن جي چونڊ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1946ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ بحري بغاوت ۾ حصو ورتو. هن 1947ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ فرقيوارانه فسادن ۾ امن قائم ڪرڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو. هن 1948ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1950ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1952ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1953ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1954ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1955ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1956ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1957ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1958ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1959ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1960ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1961ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1962ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1963ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1964ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1965ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1966ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1967ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1968ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1969ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1970ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1971ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1972ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1973ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1974ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1975ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1976ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1977ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1978ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1979ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1980ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1981ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1982ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1983ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1984ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1985ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1986ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1987ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1988ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1989ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1990ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1991ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1992ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1993ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1994ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1995ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1996ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1997ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1998ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 1999ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2000ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2001ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2002ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2003ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2004ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2005ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2006ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2007ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2008ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2009ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2010ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2011ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2012ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2013ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2014ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2015ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2016ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2017ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2018ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2019ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2020ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2021ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2022ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2023ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2024ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2025ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو. هن 2026ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو.

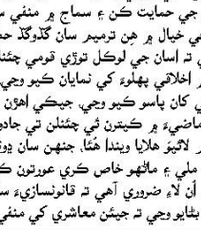

پروفيسر ساجده چنڌ

ڏرتيءَ جي گوڀي تي آباد ملڪن جي جاگرافي الڳ الڳ آهي. ثقافت الڳ آهي. اھڙي ريت انهن جو حڪومتي ڍانچو ۽ ان جو ڪم ڪار به الڳ الڳ آهي. ڪنهن ڪنهن ملڪ ۾ ته ڏري حڪومتي ڍانچو ۽ ان جو ڪم ڪار به الڳ الڳ هجي ٿو. سڌريل ملڪن وڏا قدرتي ڏاڪڻ ٿوڻ جي صورت ۾ به پنهنجي عوام جي سهاڻا پهچائڻ لاءِ سڀ کان وڌيڪ ڪم ڪري ٿو. اسان جي ملڪ جي صورتحال بلڪل الڳ آهي. هتي قدرتي آفتن تي صرف تبصرو ۽ تعجب ڪيو ويندو آهي. تازو ڪراچيءَ ۾ مشهور گل پلازا ۾ باھ لڳڻ واري افسوسناڪ واقعي پيش آيو، جيڪو منهنجي خيال ۾ صرف گل پلازا ئي نہ پر سڄي راهيو هيو، بلڪ پورو ڪراچي شهر پوري سنڌ سڄي راڄ ۾ سڄي راهيو هيو.

ڏيڪاءُ ڏيڻ جي اهميت ۽ پيچيدگيءَ سبب، سي پي ايل سي هيلپ ڊيسڪ ڪاڦو ڪيس جنهن لاڳيتا ماڻهن جا ڏاڙهه پنهنجن مهم معلومات کي رجسٽر ڪرائي رهيا آهن پوسٽ مارٽم مڪمل ٿي چڪو آهي ۽ اڃا ب ڊي اين اي ٽيسٽ ڊريعي لاش جي سڃاڻپ ٿيڻ جو عمل جاري آهي ان عمل ۾ گڏيل تجربا، جهوڪ پي آءِ اي ۽ ٿوري آباد حادثن ۽ لاش جي سڃاڻپ وارا طريقا مددگار ثابت ٿي رهيا آهن.

حادثي جا انتظامي ۽ حفاظتي پهلو پڻ اهم آهن فائر بريگيڊ جي مطابق عمارت جنهن ۾ ڍانچي جي ڪمزوريءَ سبب مٿي هٽائڻ ۾ ملبو هٽائڻ لاءِ ريسڪيو اهلڪار آگهاڻيءَ احتياط سان ڪم ڪرڻو پيو ۽ ڪنهن به وقت عمارت جي باقي حصي جو ڪري پوڻ خطري کي وڌائيٽ ڪيو ويو آهي. ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال ۽ ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال ۽ ڪراچي ۾ ڪاليج جي هڙتال شامل آهن. ان کان علاوه، هن 1947ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ فرقيوارانه فسادن ۾ امن قائم ڪرڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو. هن 1948ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1950ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1952ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1953ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1954ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1955ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1956ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1957ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1958ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1959ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1960ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1961ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1962ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1963ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1964ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1965ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1966ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1967ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1968ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1969ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1970ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1971ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1972ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1973ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1974ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1975ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1976ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1977ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1978ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1979ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1980ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1981ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1982ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1983ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1984ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1985ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1986ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1987ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1988ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1989ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1990ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1991ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1992ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1993ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1994ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1995ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1996ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1997ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1998ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 1999ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2000ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2001ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2002ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2003ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2004ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2005ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2006ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2007ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2008ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2009ع ۾ ڪراچي ۾ ٿيندڙ مهاجرن جي احتجاجي تحريڪ ۾ حصو ورتو ۽ ڪامياب ٿيو. هن 2010ع ۾ ڪراچي ۾